

İnşaat Sektörü Denetim ve Müşavirlik

İsmail Özkan
TÜRKİNŞA Sendikası Yönetim Kurulu Üyesi

ismailozkan@turkinsa.org.tr

Ülkemiz ekonomisinde çok önemli bir yeri olan inşaat sektörünün kamu ve reel alanlarda kriterleri ile kurumsallaşmadığı da açık bir gerçektir. Sektördeki başarının anahtarlarından biri de mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve yapılanma kurallarının oluşturulması gerçeğidir.

İnsan ve çevre odaklı yaşam hedeflerini görev olarak bünyesinde bulunduran Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ülkemizdeki teknik müşavirlik hizmetlerinin gelişim ivmesinin artırılmasına yönelik projeler üretmesi sektörümüz adına zamanında ve beklenen bir gelişmedir.

1999 yılında yaşadığımız büyük acı sonrasında oluşturulan yapı denetim sisteminin soruna çare olamayacağını her deprem sonrasında ortaya konuldu. Yaşanan büyük afetlerin yarattığı travma ile düşünmeden refleks veriyoruz. İyi niyetli olarak yapılan yasal düzenlemeler ülke gerçekleri ile örtüşmediğinden soruna çare olamıyor. Bu gün böyle olmasın. Enine boyuna düşünelim. Mühendisimizin yeterliliğinden, malzemenin denetimine kadar her alanı inceleyelim.

İnşaat sektörü çok elemanlı bir takım oyunudur. Bu zincir, halkalarının her birinin güçlü olması halinde işlevseldir. Sektörün takım oyuncularını, Yatırımcı ve Düzenleyici Kamu Kuruluşları, KİK gibi Özerk Kuruluşlar, Finans Kuruluşları, Akademik

Çevre, Meslek Örgütleri, Malzeme Üreticileri, İşgücü, Sivil Toplum Kuruluşları ve Tüketicilerden oluşmaktadır. Denetim bu alanların tümünde yer alan bir fonksiyon olmalıdır. Yapı uygulama denetimi ve teknik müşavirlik iki ayrı alan gibi görünmesine rağmen geniş bir ara kesite sahiptirler. Günümüzde teknik müşavirlik üç ana başlık olarak sektöre hizmet vermektedir.

Bireysel danışmanlık: Yoğun bilgi deneyimi ile donanımlı, bu anlamda projelere özel yatırımcılara bilgi sunulmaktadır. Kararlar yatırımcı tercihlerine bırakılmaktadır.

Proje müşavirleri: Bu grup ihtiyaç ve teknik verilere göre projeler üretmek üzere uygulama dışında hizmet sunmaktadırlar.

Yapı ve denetim müşavirleri: Zaman zaman proje üretimini de kapsayan uygulama hizmetlerine yönelik olarak faaliyet göstermektedirler.

Müşavirlik dışında denetim hizmetlerinde de farklı kategoriler vardır. Kamu kurumlarından bazıları kendi kadrolarını kullanarak denetim faaliyetlerini yürütmektedirler. Bazı kamu kurumlarıysa denetim hizmetlerini ihale yoluyla yapılarak teknik destek yoluyla sağlamaktadır. (TOKİ örneğinde olduğu gibi). Özel sektörde ise denetim yasa gereğince oluşturulan yapı denetim şirketleri kanalı ile sürdürülmektedir. Yapı denetim yönteminin tüm yurttaki uygulanması öncesinde kapsama alanında

olmayan bölgelerde denetim yerel yönetimler ve teknik uygulama sorumluları aracılığıyla yapılmakta idi. Malzeme denetimi makro bazda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ünitelerince üretim ve dağıtım sürecinde gerçekleştirilmekte uygulamada ise yapı denetim şirketleri ve müşavirler aracılığı ile gerçekleştirilmektedir.

Mühendislik alanında ise herhangi bir yetkinlik söz konusu olmadığından denetim serbest piyasa koşullarının süzgecine göre şekillenmektedir. Eğitimli işgücüne ait çalışmalar Merkezi Yeterlilik Kurumu'nun kriter ve yöntem belirlemesi sonucu hayata geçirilecektir.

Müteahhitlerimiz ise herhangi bir kriterle bağlı olmadan Türk Ticaret Kanunu'na göre sektörde yer almaktadırlar. Kamu İhale Kanunu gereği teknik yeterlilikler, iş deneyim belgeleri ile sorgulanmasına rağmen

gerçek dışı birçok iş deneyim belgesi olduğu bilinen bir gerçektir. Yatırımların önemli bölümü (enerji, turizm, yapı malzemesi, üretim v.b.) inşaat müteahhitleri sermaye birikimi sonucunda hayata geçmektedir. Bunun dışındaki yatırıma yönelik inşaat faaliyetlerinin müteahhit seçimi geçmiş deneyimlerine dayanmaktadır. Yapsat diye adlandırılan bölümde ise kara düzen ve bir miktarda referans endekslidir.

Hiçbir alanında realite ile örtüşen kriter ve sertifikasyonu olmayan inşaat sektöründe doğru denetim beklemek gerçekçi değildir. Öyleyse çözüm sistemin yeniden kurgulanması ile mümkün görünmektedir. Yapı denetim şirketlerinin ad değiştirilerek müşavir olarak pazara sunulması sorunları azaltmak bir yana daha da büyücektir. Hele hele sadece Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na akredite edilmiş müşavirlerin denetim alanında olması sektörle kucaklaşma sağlamayacaktır. Bugün yurtdışında hizmet veren kendini kanıtlamış teknik müşavirlik sistemi imaj olarak yara alabilecektir. Teknik müşavirlik sisteminin desteklenmesi ve güçlendirilmesi doğru bir modeldir. Bu rolün yanlış oyuncularla oynanamayacağı açık bir gerçektir.

Denetimin, denetlenen ve denetleyen organik bağlantısından ayrılması zorunlu bir koşuldur. Denetim şirketlerinin müşavir haline dönüşmesinde teknik kadro yeterliliği sayısal nitelik olarak iyi planlanmalıdır. Denetim şirketlerinin aynı zamanda sigorta sistemiyle destekli mali sorumluluk yüklenmesi de gerekli koşullardan biridir.

Şu anki durum çerçevesinde teknik müşavir firmaların önemli bir bölümünün yapı denetim hizmetlerini gerçek anlamda yerine getirebileceği, Kamu İhale Mevzuatına göre denetim hizmetlerini yürütmek üzere teşkilatlanmış, teknik müşavirlik firmaları da 4708 sayılı kanunla ortaya konan denetim fonksiyonunu yürütebileceği değerlendirilmektedir. Buna karşın yapı denetim kuruluşlarının teknik müşavirlik hizmetlerini gerçekleştirmesinin imkan dahilinde olmadığı ortadadır. Yapı denetim ve teknik müşavirlik sistemlerinin farklılıklarını bugünkü mevzuat ve anlayış kapsamında ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı düşünülmektedir. Teknik hizmetlerin kalitesinin ve etkinliğinin artırılması için, **kamu özel ayrımı yapılmadan bütün yapılar denetim kapsamına alınmalı, kamuda yapım ihalesi önce-**

sinde müşavirlik ihalelerinin yapılması, müşavirlik ve denetim firmalarının gruplanması, firmalar ve teknik çalışanların sertifikalandırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir..

Geniş açıdan bakıldığında sektörün gelecek vizyonlarının oluşturulmasında ve gerçekçi sertifikasyon modeli yaratılmasında bir kuruma ihtiyaç olduğu kendini göstermektedir. Bu kurum sektöre girdi veren bütün organizasyonların temsilcilerinin yer aldığı yarı resmi hüviyette **“İnşaat Sektörü Enstitüsü”** olabilir. Görüldüğü gibi her şeyi müteahhitlerin sırtına yükleyerek sonuca ulaşamayız. Sistemsizlikten kurunun yanında yaş da yanar misali müteahhitliği meslek olarak benimseyen firmalar bu çarpık ve haksız rekabetin içinde hak etmedikleri imaj kaybına uğramaktadırlar. **Müşavirlik alanında var olan teknik yeterlilik ve finansal imkan paradoksunu göremek düzenleme yapılmalıdır.** İlk aşamada maddi teminat yükü sigorta sistemiyle desteklenmeli ve müşavirlik şirketlerinin ayakta durması sağlanmalıdır. Doğru bilginin içinde, deneyim ellerimizdedir.